

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۰/۰۹/۱۲

محمد عارف رسولي

د ملت په کادرونو او نهادونو کې

ظرفیت لوړول او ورته اړتیا

سریزه:

دلته هیله داده چې له نړیوالو منابعو د ملت د افرادو، دولتي او ملي نهادونو او سازمانونو کې د ظرفیت لوړولو په هکله معلومات وړاندې کړم. لمری به تېرو دوو لسیزو کې د ظرفیت په لوړولو کې په شته ستونزو لاند بحث وکړو، بیا دا راوسپړو چې ظرفیت یا وړتیا لوړول څخه ته وایي. او په راتلونکي کې به هم دا بحث په نورو لیکنو کې وغزو.

افغانستان او دوه لسیزې د ظرفیت لوړولو هڅې:

دا دوه لسیزې زموږ په هېواد کې د ظرفیت لوړولو «رشد ظرفیتها» په نامه زیات لگښت وشو او نارې سوري ووهل شوي، خو که یو څه مو تر لاسه کړل مگر پایلې یې دومره ښې نه وې. ستر لامل یې دا کېدی شي چې موږ په افغانستان کې ظرفیت لوړول سم نه و تعریف کړي، ظرفیت لوړول مو یوازې په نوبت، یاد واسطه والاوو، نازدانه گانو، بې له خپله مسلکه، بې له کومې علمي اجندا او منظم پلان ځیني کسانو ته په داخل او بهر کې تړېننگونه بلل، زیاتو کمو ته دنده وسپارل شوه چې د خپلو زده کړو په هکله لږ ترلږه کوم راپور ولیکي. په دې مور فکر ونه کړ، چې د چا ظرفیت لوړول، د څه لپاره، ولې او څنگه او نور.

ما یو ځل یوه بهرني هېواد ته د رشد ظرفیت لپاره د دولتي کسانو لپاره پروگرام جوړاوه. یوه چاواکي اړوندو په سفر تلونکو دولتي کسانو ته وویل چې که د ده زوی چې هېڅ دولتي دنده نه لري او هسې یو نازدانه ځوان و، ورسره بیایي نو ښه او که نه د پاسپورټونو کار یې نه خلاصوي. دوی اړ شول چې هغه ځوان بوزي خو موږ ته په بهر کې یو ستر درد سر شو، په ساحه کې یې له مورې ۵ ستاره هوټل غوښته او له مور سره د پوهنتون په لیلیه کې نه اوسېده، موږ هم د امنیتي لاملونو له کبله اجازه نه شوی ورکولی، نو په هند کې مو لکه ماشوم غوندې کړاوه.

زه خپله شاهد وم چې د دولتي کسانو د ظرفیت لوړولو بهرنی سفرونه چې نړیوالو موسسو تمویل کړی دېر کم به پوره بریالی شوي وي، او که داسې وای نو اوس به زموږ پروگرامونه سم پلي کېدی، بودجه به په وخت ټوله سمه مصرفېدی او اقتصاد به مو زیاته وده کړې وی او فقر به راکم شوی وی. لمری خو زموږ له اوږده ناورینه کړېدل، د زیاتو وړتیا لرونکو کادرونو نشتون، د وړتیا او مسلک به بنسټ کادرونه د بهرنیو سفرونو او تړېننگونو لپاره نه ټاکل کېدل، په بهر کې د تړېننگونو لپاره زیاتو غوره شوو کسانو به نه غوښتل چې جدي بحث او زده کړه وکړي، نوبت واخلې، په دې فکر وکړي چې څنگه د بل ملک پروگرامونه او تجربې زموږ په هېواد کې په درد خوري او په خواشینۍ سره چکرونه یې زیات خوښېدل. زما په نظر لامل یې دا وو چې د اړوندو ادارو لخوا کوم پلان نه ورته جوړېده، دا حساب او کتاب نه وو چې څنگه له سفره گټه واخلې، راپور ولیکي، علمي سیمینار ورکړي او د افغانستان په شرایطو کې یې پلي کړي. نړیوالو موسسو ته هم ستونزه وه چې په چارواکو فشار راوړي او یوازې اخلاقي مرسته یې کولی شوی.

لکه پورته چې وویل شول، اصلي ستونزه دا وه چې موږ د وړتیا او ظرفیت لوړول سم نه و پېژندلي. یو وخت په یوه سفر کې چې له ځینو دولتي کسانو سره هند ته لاړ و، راته پته ولگېده چې زموږ زیات کارپوهان ظرفیت په ټولنه کې

د پاڼو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلینکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خبر و لولئ

دې ته وايي چې څومر د پوهنتون فارغان لرو، يقين يې درلود چې مور تر هېڅ ملک زيات کمښت نه لرو او په دې فکر وو چې څوک کار نه ورنه اخلي. خو خبر نه دي چې د ټولني او ملت ظرفيت تر دې زيات لوړ مفهوم لري، په ټولنيزه او ملي کچه ظرفيت «هغه جمعي توان ته وايي چې څنگه خپلې ستونزې خلک په گډه تشخيص کړي، لمړيتوبونه وټاکي، حل لاري په گوته کړي، هغه عملي کړي او بيا يې و ارزوي او د راتلونکي لپاره ورنه زده کړه وکړي او په دې ترتيب پرمخ ولاړ شي.» دا يو ملي گډ ديسکورس او ديالوگ ته اړتيا لري او د وخت په تېرېدو سره تر لاسه کېدې شي څوکه رهبري ورته پام وکړي.

که چارواکي حق حقدار ته نه سپاري، دا هم زموږ ټولنيزه ناتواني او د ظرفيت کمښت بڼي. دا که د چارواکو گناه ده خو د عوامو او په تېره د روڼ اندو، لوستو، مدني ټولنو، سياسي گوندونو او نورو هم ده. زموږه تش په نامه سياسي ډلو کې دا فرهنگ اوس بنسټيز شوی دی چې د خپلې ايډيولوژۍ والو هرې ناروا ته پوله جوړوي او په ځان او خپله ډله انتقاد راته خيانت ښکاري، همدا لامل دی چې زموږ ډلې ورځ تر بلې وړېږي ځکه جاذبه او د هېواد له حالاتو سره اړوندتوب يې په نشت حسابېږي، ځکه زموږ ډلې په خپل ځان کې د بدلون کوم مېکانيزم نه لري.

دلته چې چا د يوې ډلې مشري تر لاسه کړه بيا تر مرگه همدې يې غوښتوي، چې دی مړ شي، بيا يې د اولاد وار راځي، کيش شخصيت زموږ هر څه بي خونده کړي دي. که په خلکو کې وړتيا او پوهه وي، چارواکي حساب او کتاب ته اړباسي، همدا کسان دي چې د قوم، ژبې، پيسو، سمت او نورو په اساس له چارواکو ننگه کوي، رايه ورکوي، مرده باد او زنده باد ورته وايي، د خپلې خوبښې کس هرې ناروا ته سر ښوړوي، د بل لوري ښه انسان ته شيطان خطاب کوي، او که دوی سم شي چارواکي خپله سمېږي او دا د سياست عادت دی.

راځم بېرته د ظرفيت لوړولو لپاره بهرنيو سفرونو ته. ما خپله يوازي په يوه سفر کې چې د نړيوال بانک په مرسته ترتيب شوی و وليدل چې د پروگرام مسول چې يو وړتيا لرونکی کادر دی، يوه منظمه برنامه درلوده، سم کسان يې د سفر لپاره ټاکلي وو، د خپلو همکارانو د زده کړې لپاره يې پلان جوړاوه، په رښتيا يې تنده درلوده چې نوي نظريات زده کړي او بيا يې د خپل په حالاتو کې د پلي کېدو په چومو هم ځان پوه کړي. هر شپه به يې نظريات راټول او بيا به يې سبا سبا ته ورنه راپور جوړاوه. هر څوک مسؤل و چې د سفر، علمي بحث، مشاهدې او نورو په بهير کې خپل نظريات او هغه وړانديزونه له ځان سره وليکي چې څنگه د افغانستان په شرايطو کې ورنه کار واخلو. د علمي سفر غړي يوازي په ټاکلو وختونو کې توانېدل چې د هغه ملک بازار ته لاړ شي، څه وپېري او زيات وخت ضايع نه کړي. ما وليدل چې زموږ ميلمه پالي ادارې حيران وو چې افغانان خو ستره وړتيا لري او ولي ځان له ستونزو نه شي را ايستلای. باور وکړئ همدې يوه سفر زموږ په هغه سکتور کې زيات اصلاحات راوستل او اوس په سمه لاره روان دي.

نو ظرفيت لوړول څه شی دی؟

د ظرفيت لوړولو کلمه په زياتو ځايونو کې کارېږي، زيات وختونه يې پوره مانا ته لږه پاملرنه کېږي. په وروستيو څو کلونو کې د نړۍ کارپوهان هڅيدلي چې يوه گډ تعريف ته ورسېږي. اوس اوس په عامه توگه توافق شته چې: د ظرفيت لوړول « هغه کارونه دي چې د اشخاصو، نهادونو، او سيستمونو توان زيات کړي چې پريکړې پلي کړي او فعاليتونه په بريالۍ، اغېزمنه، او تلپاتې توگه ترسره کړي».

د فرد په کچه د ظرفيت لوړول زيات وختونه د ټريننگونو په مټ د پوهې او دمهارتونو د انتقال له لارې د عادتونو (نظريو) د بدلون پروسه ده. همدارنگه، د ظرفيت لوړول د زده کړه د کار په بهير کې، د مشارکت، مالکيت تر لاسه کولو، او فعاليتونو له هغو پروسو سره تړاو لري چې، په مديريت، هڅونو، مورال، حساب ورکولو او مسووليت کې د بدلون له لارې لاسته راځي.

د ظرفيت لوړول د نهاد په کچه د ټول سازمان په فعاليت او د کار سرته رسولو په قدرت، او هم د سازمان په هغه توان باندې چې د بدلون سره ځان عيار کړي، تمرکز کوي. هڅه کېږي چې نهاد ته د ټول سيستم په توگه وده ورکړل شي. په سيستم کې افراد، گروپونه، او د هغو په منځ کې اړيکې شتون لري. د فزيکي پانگو لکه زيربنا وړ اخوا، د نهاد په ظرفيت کې د هغه د ميشن (موخو)، جوړښت (ساختار)، مسووليتونو، حساب ورکولو او راپور ورکولو د چينلونو روښانه کول، په اړيکو، پروسجرونو او د بشري قوې په کار اچونه کې بدلونونه شامل دي.

په عمومي توگه د ملک په کچه، د ظرفيت لوړول د يوه «توان ورکونکي چاپيريال» رامنځته کولو سره تړاو لري، يا په بل عبارت، دا د عمومي پاليسيو، اقتصاد، قوانينو او لوايحو، او د حساب ورکولو چوکاټونه دي، د کومو په منځ

کې چې نهادونه او افراد کار کوي. د نهادونو په منځ کې اړیکې او پروسې که هغه رسمي وي او که غیر رسمي وي، او هم د هغوی کارې لوري (استقامتونه)، مهم دي.

د ظرفیت لوړول په محلي، ملي او یا نړیواله کچه کیدای شي، او د افرادو، یا د ذینفع گروپونو په منځ کې د افرادو، واحدونو یا نهادونو، همدارنگه د ټول سیستم په کچه ترسره کیدای شي. د ټولو راز راز کچو په منځ کې راکړه ورکړه هم د عمومي ظرفیت لپاره مهم کار دی. ظرفیت لوړول په دواړو لنډ مهال او اوږد مهال کې مهم کار دی. په لنډ مهال کې (لکه د مثال په توګه، هغه توان چې کوم فوري ستونزه حل کړل شي) او اوږدمهال کې بیا (هغه توان چې یو داسې چاپیریال رامنځته شي په کوم کې چې ځانګړي بدلونونه رامنځته شي). شته ظرفیت ممکن د «عمل» او یا «د عمل ځنډول» سپارښتنه وکړي او هغه په غوښتنل شوو پایلو پورې اړه لري. د ظرفیت لوړول تل د نوو ظرفیتونو د رامنځته کولو اړتیا نه رامنځته کوي، خو اکثره وختونه د کرختو ظرفیتونو د دوه ځلې په کار اچولو او راخلاصولو غوښتنه کوي.

په دې هیله چې زموږ ادارې د ظرفیت لوړولو پوره معنی او مفهوم ته فکر وکړي او یوازې یو څو بې ربطه تړېنګونه د ظرفیت په معنی ونه بولي.

نور بیا...

د پاڼو شمېره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څېر و لولئ